

Talousvaliokunnan mietintö 21/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Eduskunta on lähettänyt 13 päivänä kesäkuuta 1996 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 91/1996 vp laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta.

Esityksen johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Markku Sorvari sosiaali- ja terveysministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Manne Airaksinen oikeusministeriöstä, rikosylitarkastaja Keijo Suuripää sisäasiainministeriöstä, varatuomari Hannu Ijäs Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitosta, KHT-tilintarkastaja Jorma Lohi KHT-yhdistyksestä, lakimies Pasi Horsmanheimo Keskuskauppakamarista ja tietosuojavaltuutettu Jorma Kuopus.

Hallituksen esitys

Esitys perustuu EU:n direktiiviin, jonka tavoitteena on vahvistaa luottolaitosten, vakuutuslaitosten ja sijoituspalveluyritysten valvontaviranomaisten toimivaltuuksia ja lisätä mahdollisuuksia viranomaisten väliseen yhteistoimintaan.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi merkittävää sidonnaisuutta koskeva määritelmä. Merkittävä sidossuhde syntyy luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä olevan omistuksen, äänimäärän taikka nimittämis- tai erottamisoikeuden perusteella. Säännöksen tarkoituksena on antaa toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus evätä vakuutusyhtiön toimilupahakemus tai peruuttaa jo annettu toimilupa, jos vakuutusyhtiön ja luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden väliset merkittävät sidonnaisuudet ovat laadultaan sellaisia, että niiden arvioidaan estävän viranomaisia suorittamasta valvontatehtäväänsä tehokkaasti.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös, jonka mukaan vakuutusyhtiön pääkonttorin on sijaittava Suomessa. Pääkonttorina pidetään toimipaikkaa, jossa yhtiön toimitusjohtaja ja hallitus toimivat.

Ehdotuksen mukaan vakuutusyhtiön tilintarkastajan on viipymättä ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle vakuutusyhtiötä koskevista seikoista ja päätöksistä, jotka hän on saanut tietoonsa tehtävänsä suorittaessaan ja joiden voidaan katsoa olennaisesti rikkovan toimiluvan antamisen edellytyksiä tai vakuutusyhtiön toiminnan harjoittamista koskevaa lainsäädäntöä, vaarantavan vakuutusyhtiön toiminnan jatkumisen tai johtavan tilintarkastuskertomuksessa muistutuksen tai tilinpäätöksen vahvistamista koskevan kielteisen lausunnon esittämiseen.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jolla laajennetaan niiden viranomaisten piiriä, joille sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus luovuttaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja.

Vakuutusyhtiön oikeutta terveydentilaa koskevien tietojen luovuttamiseen syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rajoitetaan.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksyttäisiin.

Valiokunta kuitenkin ehdottaa, että lakiehdotuksen 1 luvun 5 §:ään lisätään uusi momentti, jolla täydennetään merkittävän sidonnaisuuden käsitettä. Samansisältöinen säännös on hallituksen esityksessä 150/1996 vp luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvonnan tehostamiseksi. Säännökset perustuvat hallituksen esityksessä viitattuun implementoitavaan direktiiviin 95/26/EY.

Lakiehdotuksen 18 luvun 6 §:ssä säädetään vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen luovuttamisesta. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus luovuttaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja Suomen syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Valiokunta ehdottaa poistettavaksi maininnan siitä, että tietoja voidaan luovuttaa vain Suo-

men viranomaiselle. Säännöksen tarkoituksena on, että vakuutusyhtiö ei voi luovuttaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja suoraan ulkomaiselle syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle. Muutettuna säännös mahdollistaa tietojen luovuttamisen, mutta sen tulee tapahtua Suomen asianomaisen viranomaisen välityksellä, joka harkitsee, onko tietojen luovuttaminen ulkomaiselle viranomaiselle mahdollista ja asianmukaista Suomen lainsäädännön ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten mukaan.

Valiokunta ehdottaa samaa säännöstä täydennettäväksi siten, että vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja saadaan luovuttaa paitsi rikoksen selvittämiseksi myös rikoksen estämiseksi.

Vastaava täydennys ehdotetaan tehtäväksi saman pykälän 3 momenttiin.

Samassa 3 momentissa säädetään terveydentilaan liittyvien tietojen luovuttamisesta. Tällaisia tietoja saa hallituksen esityksen mukaan luovuttaa vain syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle vakuutusyhtiöön kohdistuvan petosrikoksen selvittämistä ja syytteesen panoa varten.

Valiokunta ehdottaa säännöksen soveltamisalaa laajennettavaksi siten, että se koskee vakuutusyhtiön lisäksi myös muihin vakuutus- ja eläkelaitoksiin kohdistuvia petosrikkoksia. Esi-

merkiksi sosiaalivakuutusetuksien yhteensovituksen johdosta saattaa samaan petosrikokseen liittyviä tietoja olla useamman vakuutus- ja eläkelaitoksen hallussa ja petosrikos saattaa varsinaisesti kohdistua muuhun vakuutus- ja eläkelaitokseen kuin vakuutusyhtiöön.

Valiokunta on vielä korjannut lakiehdotuksen johtolauseen.

Vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen saantia on esityksessä nykytilanteesta rajattu. Valiokunnan saamien lausuntojen mukaan viranomaisilla on erilaisia käsityksiä siitä, millaisia tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisilla olisi oikeus saada. Julkisuus- ja salassapitolainsäädännön uudistusta valmistellaan parhaillaan. Valiokunnan mielestä tässä yhteydessä tulee myös selvittää, voidaanko laajentaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen antamista syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikollisuuden estämiseksi ja selvittämiseksi ottaen huomioon ihmisten perusoikeudet ja Suomea sitovat kansainväliset sopimukset.

Talousvaliokunnalla ei ole muuta huomautettavaa lakiehdotuksen johdosta. Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/79) 18 luvun 6 §:n 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa (389/95), sekä

lisätään 1 lukuun uusi 5 ja 6 §, 2 lukuun uusi 5 b §, 9 lukuun uusi 3 a § ja 18 luvun 6 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 17 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja muutettu 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

5 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Merkittävä sidonnaisuus syntyy myös kahden tai useamman sellaisen oikeushenkilön välille, jotka ovat saman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön määräysvallassa.

6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Vakuutusyhtiön perustaminen

5 b §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 luku

Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

3 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

18 luku

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus luovuttaa vakuutussalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja:

1) (*poist.*) syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen *estämiseksi ja* selvittämiseksi;

(2—11 kohta kuten hallituksen esityksessä)

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, vakuutusyhtiöllä on oikeus luovuttaa vakuutus-

salaisuuden piiriin kuuluvia tietoja Suomen syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen *estämiseksi ja* selvittämiseksi sekä 2 momentin 2—6 kohdassa tarkoitetuille viranomaisille tai toimielimille. Terveystilaan liittyviä tietoja saa kuitenkin luovuttaa vain syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle *vakuutus- tai eläkelaitokseen* kohdistuvan petosrikoksen *estämistä*, selvittämistä ja syytteeseen panoa varten.

(4 ja 5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Tuulikki Härmäläinen /sd, varapuheenjohtaja Seppo Kääriäinen /kesk, jäsenet Matti Aura /kok, Arto Bryggare /sd, Mikko Immonen /vas, Martti Korhonen

/vas, Riitta Korhonen /kok, Pekka Kuosmanen /kok, Leena Luhtanen /sd, Erkki J. Partanen /sd, Ola Rosendahl /r, Sakari Smeds /skl ja Osmo Soininvaara /vihr (osittain) sekä varajäsen Mari Kiviniemi /kesk.

